

De pikante verwevenheid van Vluchtelingenwerk met de overheid roept brisante vragen op

Posted on 1 oktober 2022 by Wouter Roorda

Actie- en lobbygroepen raken steeds meer verweven met de overheid, worden gefinancierd door de overheid, maken het beleid van de overheid en spannen rechtszaken aan tegen diezelfde overheid als ze hun zin niet krijgen. Daar zijn heel wat voorbeelden van te geven. Maar bij Vluchtelingenwerk verloopt het wel heel bont.

Want *Vluchtelingenwerk Nederland*, dat is wel de overtreffende trap van zo'n vervlechting van een particuliere club met de overheid. En waarom wordt op asielzoekers op kosten van de overheid eerst ingepraat door activisten van Vluchtelingenwerk voordat de ambtenaren van de IND aan de beurt komen? Het is een raadsel.

Rechtszaak tegen de grootste geldschieter, de overheid

Vluchtelingenwerk Nederland (VWN) spande in september een kort geding aan tegen de staat over de omstandigheden van de opvang van asielzoekers in ons land. Dat kunstje keek VWN af van stichtingen als Urgenda en MOB/Vollenbroek, die de staat daagden met als gevolg dat achtereenvolgens het klimaat- en het stikstofbeleid een forse bijstelling ondergingen.

Vluchtelingenwerk Nederland is echter niet alleen een stichting die zich opwerpt als belangenbehartiger van asielzoekers en het asielbeleid wil beïnvloeden. VWN is betrokken bij de hele asielketen, van de eerste aanvraag tot de integratie. En VWN verdient ook zelf geld met de uitvoering, te weten met het aanbieden van inburgeringcursussen.

Met de groei van de asielstroom in de afgelopen decennia heeft VWN zich genesteld in elk onderdeel van de uitvoering. Tegelijkertijd had de stichting via jarenlang intensief lobbywerk en publieksbeïnvloeding een grote invloed op de vormgeving van het stelsel, waarvoor het zelf als uitvoerder optreedt.

Zo vroeg toenmalig staatssecretaris Job Cohen (PvdA) rond de eeuwwisseling niet zijn ambtenaren, maar PvdA-prominent Hans Andersson van adviesbureau Andersson Elffers Felix (AEF) om een nieuwe vreemdelingenwet te schrijven. Dit nadat er beelden opdoken van een overvolle opvang en asielzoekers in lekke tenten. Bij AEF vinden veel linkse prominenten, zoals de Amsterdamse oud-wethouders Walter Etty (PvdA) en Maarten van Poelgeest (GroenLinks), gedurende langere of kortere tijd onderdak voor het uitvoeren van opdrachten die veelal van de overheid komen.

Andersson ging voor Cohens vreemdelingenwet met allerlei belanghebbende betrokkenen, zoals asieladvocaten, vreemdelingenrechters en uiteraard ook met VWN in hotels en in landhuizen aan tafel. Die belanghebbenden werkten ‘op persoonlijke titel’ mee aan het maken van een nieuwe asielwet, waar de Tweede Kamer alleen nog ja op mocht zeggen.

Vluchtelingenwerk helpt asielzoekers het land in

VWN is opgericht in 1979 en houdt zich met name bezig met het begeleiden van asielzoekers bij hun asielprocedure en, na toekenning van een status, bij hun vestiging in gemeenten. Daaronder valt ook het starten van procedures voor gezinshereniging en juridische hulpverlening aan asielzoekers en statushouders.

Daarnaast ziet VWN een taak voor zichzelf waar het gaat om collectieve belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding in Nederland en Europa op het terrein van asielzoekers en vluchtelingen. Verder wil men het maatschappelijk draagvlak bevorderen voor asielzoekers, vluchtelingen en overige migranten via publiekscampagnes, petities, lobbyen en andere vormen van beïnvloeding.

De financiers: de overheid, de Postcodeloterij…

VWN werkt met een jaarlijks budget van €80 miljoen. De organisatie bestaat uit 690 fte personeel, met daarnaast 11.000 vrijwilligers. VWN is, zoals zoveel NGO's, gehuisvest in een kantoorpand binnen de ring van Amsterdam met een huur van €356.000 per jaar.

Sinds 1 januari 2022 is Frank Candel voorzitter van het VWN-bestuur. Hij werkte voorheen bij AEF, het eerder gemelde bureau van Hans Andersson die de Vreemdelingenwet schreef. Erry Stoové, voormalig directeur van de Sociale Verzekeringsbank, fungeerde tot dan als interim-bestuursvoorzitter. In het verleden was hij de baas van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA).

Stoové is lid van de eerder dit jaar ingestelde Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme. Hij volgde begin 2021 Abdeluheb Choho op, voormalig D66-wethouder duurzaamheid in Amsterdam. Diens voorganger Dorine Manson was eerder ambtenaar bij de gemeente Amsterdam en vertrok na haar verblijf bij VWN naar de Postcodeloterij, na de overheid ook de belangrijkste financier van VWN.

Voorzitter: Sorgdrager (D66)

VWN kent logischerwijs het politieke krachtenveld. Voormalig D66-minister van Justitie en voormalig staatsraad Winnie Sorgdrager is de voorzitter van de Raad van Toezicht. Een andere saillante functie die zij de afgelopen jaren vervulde was het voorzitterschap van de klankbordgroep van het NIOD-onderzoek naar de politionele

acties in voormalig Nederlands-Indië, dat als kritiek kreeg dat het nogal selectief met de feiten omging.

VWN kreeg in 2021 in totaal een bedrag van €79,6 miljoen aan inkomsten binnen. De stichting wordt ondersteund door 87.000 donateurs, waarvan er 49.000 een structurele bijdrage leveren. Met hun giften en met bedragen uit nalatenschappen kwam in 2021 in totaal €9,5 miljoen binnen. Dat was een flinke toename ten opzichte van 2020 toen particulieren €7,5 miljoen doneerden.

305 miljoen van de loterij

De Postcodeloterij maakt elk jaar €10 miljoen over. VWN maakt al sinds de oprichting van die loterij deel uit van het selecte gezelschap 'goede doelen' dat ieder jaar aanzienlijke bedragen uit de lotenverkoop krijgt. Sinds 1990 werd in totaal een bedrag overgemaakt van ruim €305 miljoen. De Postcodeloterij gaat er in tv-programma's van zowel commerciële als publieke omroepen als *Eén tegen 100*, *Koffietijd* en *Miljoenenjacht* regelmatig prat op het werk van VWN te steunen.

Rond de €2 miljoen komt jaarlijks van organisaties zonder winstoogmerk, waaronder AMIF dat is gelieerd aan de Europese Commissie in Brussel. In 2020 gaf de EU daar bovenop nog eens een bedrag van €2,1 miljoen. Andere geldgevers zijn de Rabo Foundation, het Oranje Fonds – dat ook voornamelijk leeft van de Postcodeloterij -, de Goldschmeding Foundation en het VSB-fonds.

Bijna driekwart van de inkomsten van VWN is afkomstig van de overheid. In 2021 ging het om een bedrag van €49 miljoen euro (in 2020: €45 miljoen) aan subsidie. VWN verdiende daarnaast €6,9 miljoen met inburgeringscursussen.

Van het subsidiebedrag van €49 miljoen was €36,5 miljoen afkomstig van gemeenten. Dit zijn vooral subsidies voor kosten van activiteiten op het terrein van integratie. De overige €12,5 miljoen kwam van de ministeries van Justitie en Veiligheid (€10,2 miljoen) en SZW (€1,1 miljoen) en van de Raad voor de Rechtsbijstand (€1,1 miljoen). De laatste organisatie financiert de rechtsbijstand gedurende de eerste fase van de asielprocedure.

Het geld van Justitie is bedoeld voor het trainen van begeleiders van asielzoekers (€1,8 miljoen), tolkendiensten (€1,7 miljoen) en het begeleiden van asielzoekers tijdens de eerste fase van de asielprocedure (€6,6 miljoen). Sociale Zaken

subsidieert de integratie van toegelaten vluchtelingen.

Tien jaar geleden begon VWN uit onvrede met het toenmalige aanbod met het zelf aanbieden van inburgeringscursussen. Op het hoogtepunt in 2017 werd daarmee een bedrag verdiend van €21,4 miljoen, waarbij de €6,9 miljoen uit 2021 mager afsteekt. De terugval wordt verklaard doordat gemeenten op grond van de nieuwe wet inburgering alvast zijn overgegaan tot het aanbesteden van inburgeringstrajecten in plaats van deze via een subsidierelatie te gunnen aan een marktpartij als VWN.

Vluchtelingenwerk praat als eerste met de asielzoeker

De opmerkelijke rol van VWN bij de asielprocedure is formeel vastgelegd in de Vreemdelingencirculaire 2000. Elke nieuw aangekomen asielzoeker praat eerst met VWN voor het 'doornemen (van het) vluchtverhaal'. Of hier een oorzakelijk verband ligt met het hoge percentage toekenningen van een verblijfstatus in Nederland in vergelijking met andere landen is nooit onderzocht.

Er wordt wel tegengeworpen dat de betrokkenheid van VWN een noodzakelijk 'tegenwicht' vormt voor een argwanende overheid. In de asielprocedure zijn echter voldoende beroepsmogelijkheden ingebouwd, waarbij de asielzoeker op gratis bijstand van een advocaat kan rekenen.

Als betrokken ambtenaren zelf al roepen dat asielzoekers het voordeel van de twijfel moeten krijgen, dan rijst de vraag waarom het nodig is deze mensen te laten bijstaan door gesubsidieerde activisten die veelal vinden dat nagenoeg iedereen ongeacht motief moet worden toegelaten.

Vluchtelingenwerk beïnvloedt het asielbeleid

Een deel van het budget en de beschikbare personeelscapaciteit wordt ingezet voor wat VWN 'belangenbehartiging' noemt. Die activiteiten richten zich op het publiek en de politiek en beogen het draagvlak voor asiel te vergroten en het beleid 'humaner' te maken.

In 2021 wist men naar eigen zeggen mede te voorkomen dat in navolging van Denemarken ons land zou overgaan tot een strenger beleid ten aanzien van

Syrische asielzoekers. Ook ageerde VWN succesvol tegen strengere taaleisen bij naturalisatie. Mede dankzij een petitie van VWN kwam er een succesvolle lobby op gang om duizenden Afghaanse tolken en andere voormalige plaatselijke medewerkers van de Nederlandse krijgsmacht op te halen.

Recent is VWN een fonds 'strategisch procederen' gestart dat €79.000 bevat. Het geld is gedoneerd door de Postcodeloterij, die eerder de door Urgenda tegen de staat aangespannen klimaatprocedure financierde. De Nederlandse overheid zou asielregels te streng uitleggen. Een commissie bestaande uit advocaten en wetenschappers adviseert hoe hierin het best verandering kan worden afgedwongen bij de hoogste nationale of Europese rechter.

VWN is te oordelen naar het aantal structurele donateurs van 49.000 geen organisatie met een imponerend draagvlak onder de bevolking. Petities worden ondertekend door 50.000 á 60.000 mensen. Het aantal vrijwilligers lijkt aanzienlijk, maar daar zitten zowel mensen bij die bijna dagelijks helpen als zij die dat slechts één á twee keer per jaar doen. De oproepen van bekende(re) Nederlanders om vluchtelingen in huis te nemen lijken daarmee net zo gratuit als de daadwerkelijke steun voor een organisatie als VWN.

Vier miljard voor asiel en (andere) immigratie

Op Prinsjesdag werd bekend dat het kabinet tot 2027 niet minder dan ruim €4 miljard extra uittrekt voor asiel en migratie. Dat bedrag komt bovenop de €1,1 miljard die tot dan elk jaar voor asiel en migratie in de begroting staat. VWN krijgt dit jaar vanwege de hoge instroom al €10 miljoen extra.

Nu het kabinet RutteVier er van afziet maatregelen te nemen die de instroom van asielzoekers zou kunnen verminderen, is het logische gevolg dat het aantal asielzoekers verder stijgt en er meer geld en meer woningen nodig zijn om die instroom te faciliteren. Vluchtelingenwerk bewaakt met belastinggeld dat dit verdienmodel in stand blijft.

Wouter Roorda *publiceert al meer dan twee jaar in Wynia's Week over de heimelijke vervlechting van de overheid met particuliere pressiegroepen.*

Wynia's Week *volgt de wondere wegen van macht en invloed in Nederland op de voet, vooral als die verder onbelicht blijven. De donateurs – sponsors, zeggen we*

ook wel – maken dat mogelijk. ***Doet u ook mee?*** *Hartelijk dank!*